

**Wojciech Wyrzykowski
Ewa Grzegorzewska-Mischka**

**PROWADZENIE
DZIAŁALNOŚCI
GOSPODARCZEJ
PRZEZ MAŁE
PRZEDSIĘBIORSTWA**

Gdańsk 2019

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU REDAKCYJNEGO
WYDAWNICTWA POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Dariusz Mikielewicz

REDAKTOR PUBLIKACJI NAUKOWYCH

Michał Szydłowski

RECENZENCI

Andrzej Powałowski

Błażej Prusak

REDAKCJA JĘZYKOWA

Agnieszka Frankiewicz

SKŁAD I PROJEKT OKŁADKI

Wioleta Lipska-Kamińska

Wydano za zgodą
Rektora Politechniki Gdańskiej

Oferta wydawnicza Politechniki Gdańskiej jest dostępna pod adresem
<https://www.sklep.pg.edu.pl>

Utwór nie może być powielany i rozpowszechniany, w jakiegokolwiek formie
i w jakiegokolwiek sposób, bez pisemnej zgody wydawcy

© Copyright by Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2019

ISBN 978-83-7348-793-2

WYDAWNICTWO POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Wydanie I. Ark. wyd. 13,6, ark. druku 12,0, 216/1076

Druk i oprawa: Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin, tel. 91 812 09 08

Spis treści

Wstęp	5
1. Przedsiębiorca i jego działalność gospodarcza	7
1.1. Wyjaśnienie pojęcia przedsiębiorcy	7
1.2. Samozatrudnienie	15
1.3. Działalność gospodarcza i moment jej rozpoczęcia	20
2. Uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej	28
2.1. Swoboda gospodarcza i jej podstawy	28
2.2. Wybór formy prawnej prowadzenia działalności	32
2.2.1. Jednoosobowa działalność gospodarcza osoby fizycznej	33
2.2.2. Działalność w formie spółek prawa handlowego	35
2.3. Zasady rejestrowania działalności gospodarczej	37
2.3. Źródła finansowania działalności gospodarczej	39
3. Prawa i obowiązki przedsiębiorcy o charakterze szczególnym	42
3.1. Prawa przedsiębiorcy	42
3.1.1. Prawo do zawieszenia działalności	45
3.1.2. Prawo do zawierania umów cywilnych z kontrahentem	46
3.2. Obowiązki przedsiębiorcy	48
3.2.1. Obowiązki związane z zatrudnianiem pracowników	48
3.2.2. Obowiązek poddania się kontrolom	53
4. Ekonomiczne i podatkowe uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej	57
4.1. Rachunek bankowy przedsiębiorcy oraz ochrona obrotu bezgotówkowego	57
4.2. Formy opodatkowania działalności gospodarczej podatkiem dochodowym	64
4.3. Przychody w działalności gospodarczej	74
4.3.1. Istota przychodu	74
4.3.2. Właściwe przypisanie przychodu do określonego okresu	75
4.4. Koszty w działalności gospodarczej	80
4.4.1. Warunki uznania kosztu podatkowego	80
4.4.2. Interpretacja pojęcia kosztu poniesionego	83
4.4.3. Racjonalność ponoszenia kosztu	86

4.4.4.	Aspekt dowodowy poniesionych kosztów	88
4.4.5.	Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	92
4.4.6.	Strata jako koszt działalności gospodarczej	104
4.4.7.	Koszty ponoszone w działalności nierejestrowanej	105
4.5.	Zryczałtowane formy opodatkowania działalności gospodarczej	105
4.5.1.	Istota opodatkowania działalności podatkiem zryczałtowanym	105
4.5.2.	Karta podatkowa	109
4.5.3.	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	117
4.6.	Podstawowe zasady prowadzenia podatkowej książki przychodów i rozchodów ...	125
4.7.	Podstawowe zasady ukształtowania dochodu przedsiębiorcy	131
4.8.	Działalność gospodarcza w mieszkaniu	135
4.9.	Samochód w działalności gospodarczej	140
4.10.	Zasady ubezpieczeń społecznych przedsiębiorców	148
4.11.	Podstawowe zasady konstrukcji i opodatkowania przedsiębiorców podatkiem VAT	166
4.11.1.	Istota i konstrukcja opodatkowania podatkiem VAT	166
4.11.2.	Podatnicy VAT	170
4.11.3.	Przedmiot opodatkowania podatkiem VAT	171
4.11.4.	Moment powstania obowiązku podatkowego	173
4.11.5.	Rozliczanie podatku VAT z urzędem skarbowym – podatek naliczony i podatek należny	175
4.11.6.	Rejestracja czynnego podatnika VAT	180
4.11.7.	Rejestracja czynnego podatnika UE	182
4.11.8.	Wybór: zwolnienie z podatku czy czynny podatnik VAT	184
4.11.9.	Zmiany w podatku VAT w 2019 roku	187
Bibliografia	189

WSTĘP

Aktywność ekonomiczna jest jedną z najstarszych znanych cywilizacji form działania człowieka. Prymitywne początkowo formy wymiany stawały się coraz bardziej sprocesowane, były określane jako działalność handlowa, a następnie zmaterializowały się w formie działalności gospodarczej, początkowo postrzeganej przede wszystkim jako zjawisko aktywności realizowanych w kategoriach ekonomicznych. Kolejne badania wskazały, że instytucję działalności gospodarczej należy analizować w przynajmniej kilku płaszczyznach, spośród których najistotniejsze są aspekty: prawny, ekonomiczny oraz socjologiczny¹. Inicjatywę do prowadzenia działalności gospodarczej stanowi rozwój przedsiębiorczości, która jest podstawowym czynnikiem wzrostu aktywności gospodarczej w każdym kraju, źródłem dobrobytu jego obywateli, a także podstawowym źródłem dochodów podatkowych, pozwalających na realizację świadczeń publicznych zapewnianych przez państwo. Jednak aby tak się działo, nie wystarczą wyłącznie inicjatywy samych przedsiębiorców. Państwo musi stworzyć rozwiązania systemowe sprzyjające rozwojowi inicjatyw przedsiębiorczych, gwarantujące stworzenie odpowiednich warunków do sformalizowania tych inicjatyw w postaci podjęcia działalności gospodarczej oraz udzielenia odpowiednich gwarancji prawnych bezpieczeństwa i efektywności jej prowadzenia. Takim rozwiązaniem jest szeroko rozumiany system prawa gospodarczego. Obok zrozumiałego, sprzyjającego rozwojowi przedsiębiorczości, trwałego oraz stwarzającego poczucie bezpieczeństwa prawa gospodarczego ważną rolę odgrywają procesy edukacji w zakresie szeroko rozumianej przedsiębiorczości, w tym również przekazywanie wiedzy niezbędnej do prowadzenia działalności gospodarczej.

Początkowo zakładano, że okres transformacji systemowej jest oczywistym powodem radykalnych i systemowych zmian w prawie gospodarczym, i oczekiwano, że po 2–3-letnim okresie zmian i adaptacji stworzony zostanie spójny system regulujący zasady rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz jej ewidencjonowania i rozliczania podatkowego.

Niestety, szybko się okazało, że proces ten będzie trwał dużo dłużej, i obecnie – po upływie blisko 30 lat – jest on przedmiotem ciągłych, nie mniej ważnych i radykalnych zmian. We wspomnianym okresie potwierdziła się zasada, że ilość nie przechodzi w jakość, i bardzo często nowo wprowadzane rozwiązania były zmieniane w wyniku inicjatywy samego ustawodawcy, a najczęściej w wyniku orzecznictwa sądów, Trybunału Konstytucyjnego oraz Europej-

¹ A. Powałowski, W. Wyrzykowski, M. Kaczmarczyk, *Działalność gospodarcza w aspekcie prawnym, ekonomicznym i społecznym*, EM Oficyna Wydawnicza Edward Mitek, Bydgoszcz, Gdańsk 2016.

skiego Trybunału Sprawiedliwości. Taka niestabilność, zmienność, podatność na interpretacje, a nade wszystko brak spójności rozwiązań prawnych w tej dziedzinie sprawiają, że rzadko pojawiają się publikacje będące próbą w miarę szerokiego ujęcia problematyki prowadzenia działalności gospodarczej. Taką próbę, oczywiście również po części ograniczoną możliwościami wydawniczymi, stanowi niniejsza książka. Opracowanie to jest również odpowiedzią na postulaty zgłaszane przez słuchaczy prowadzonych przez autorów wykładów dotyczących omawianego przedmiotu. Powodem jego powstania są też – szczególnie liczne w ostatnim okresie – zmiany w zakresie regulacji związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Ostatnie 2 lata to czas niewątpliwie najbardziej intensywnych w ciągu ostatnich 10 lat zmian w prawie przedsiębiorców. Rząd deklaruje, że opracował i wdrożył największą reformę prawa gospodarczego po 1989 roku². Akty prawne – chociaż niewątpliwie zmieniane zbyt często – są wprowadzane z wyraźnie deklarowanym zamiarem upraszczania zasad prowadzenia działalności gospodarczej. Niestety, ten pośpiech i częsty koniunkturalizm zmian powodują, że wielu spośród nich można zarzucić brak spójności z już obowiązującymi normami prawa. Obarczone są niejednokrotnie nie do końca realizowaną zasadą przewidywalności ich skutków ekonomicznych, publikowane w bardzo różnych ustawach, na które często nieorientujący się w zawiłościach prawa przedsiębiorcy mogą nie zwrócić uwagi, przez co powodują wrażenie chaosu i braku stabilności rozwiązań, a w efekcie – braku poczucia pewności i bezpieczeństwa przedsiębiorców.

Z drugiej strony wprowadzono szereg rozwiązań prawnych dotyczących zwiększenia stopnia egzekwowalności zobowiązań podatkowych, wzrostu obowiązków informacyjnych przedsiębiorców oraz radykalnego wzrostu sankcyjności za błędy podatkowe. Wprowadzono nowe, dodatkowe formy opodatkowania przedsiębiorców (podatek od powierzchni komercyjnych, *exit tax*, dodatkowy PIT 4%). Dokonano istotnych zmian w zakresie klauzuli obejścia prawa podatkowego, tzw. schematów podatkowych czy dodatkowych sankcji związanych z niewłaściwym wykonywaniem zobowiązań podatkowych. Poinformowano, a następnie zanegowano informację o planowanej próbie przeprowadzenia tzw. testu przedsiębiorcy. Tempo wprowadzanych zmian, brak odpowiednich komentarzy ustawodawcy, brak przewidywalności potencjalnych skutków tych rozwiązań dla przedsiębiorców popełniających błędy są źródłem rosnącego poczucia niepokoju, stresu oraz zniechęcenia do podejmowania działalności gospodarczej.

Autorzy wyrażają nadzieję, że niniejsza książka przyczyni się – poprzez przekazanie uporządkowanej wiedzy i informacji – do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa osób prowadzących (najczęściej samodzielnie) działalność gospodarczą i nieposiadających właściwego dużym podmiotom wsparcia prawnego.

² Wprowadzono m.in. pakiet MSP, obejmujący 50 uproszczeń dla firm w prawie podatkowym i gospodarczym. Ocenia się, że dzięki niemu w kieszeniach przedsiębiorców zostanie przez 10 lat blisko 4 mld zł. Planuje się wprowadzenie rozwiązań w zakresie problemów zatorów płatniczych, stanowiących bardzo często powód upadłości podmiotów znajdujących się dobrej kondycji ekonomicznej, tracących jednak płynność finansową z winy swoich wierzycieli. Wprowadzono nowe rozwiązania innowacyjne. Istotnie zmniejszono obciążenia na ubezpieczenia społeczne przedsiębiorców oraz zmniejszono obciążenia podatkowe małych podatników CIT.